

Sygn. akt XVII Ka 242/17

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w XVII Wydziale Karnym – Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący: SSO Jerzy Andrzejewski

Protokolant: st. prot. sąd. Joanna Kurkowiak

po rozpoznaniu w dniu 7 kwietnia 2017 r.

sprawy **J. M.**

obwinionego z art. 97 kw

na skutek apelacji wniesionej przez obwinionego

od wyroku Sądu Rejonowego w Kościanie z dnia 5 stycznia 2017 r.

wydanego w sprawie sygn. akt II W 161/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia J. M. od popełnienia zarzucanego mu czynu kwalifikowanego z art. 97 kw,

2. kosztami postępowania w sprawie obciąża Skarb Państwa.

Jerzy Andrzejewski

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Kościanie, wyrokiem z dnia 5 stycznia 2017 roku, wydanym w sprawie prowadzonej pod sygn.. akt: II W 161/16, uznał obwinionego J. M. za winnego tego, że w dniu 26 lutego 2016 roku, około godz. 15.00, w K., na ul. (...), kierując pojazdem marki R. (...) o nr rej. (...), zaparkował w/w pojazd w strefie zamieszkania w miejscu innym niż wyznaczone, tj. popełnienia wykroczenia z art. 97 k.w. i wymierzył mu karę nagany oraz obciążył go kosztami postępowania.

Wyrok ten zaskarżył obwiniony, zarzucając rozstrzygnięciu obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj.

1. art. 39 § 1 k.p.w. w zw. z art. 43 k.p.w. w zw. z art. 207 k.p.k. i art. 211 k.p.k. - poprzez brak przeprowadzenia oględzin miejsca zdarzenia połączonych z elementami eksperymentu procesowego, co skutkowało błędnymi ustaleniami Sądu,

2. art. 16 § 1 k.p.w. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. - poprzez rozpoznanie sprawy przez stronnicy Sąd,

3. art. 8 k.p.w. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. oraz w zw. z art. 5 § 2 k.p.k. oraz art. 82 § 1 k.p.w. w zw. z art. 410 k.p.k. - poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego i pominięcie dowodów korzystnych dla obwinionego,

4. art. 82 § 2 pkt 1 k.p.w. oraz art. 82 § 1 w zw. z art. 424 § 1 pkt 1 i pkt 2 k.p.k. oraz art. 424 § 2 k.p.k. oraz w zw. z art. 4 k.p.w. - poprzez odmienną treść uzasadnienia pisemnego i uzasadnienia ustnego,

5. błąd w ustaleniach faktycznych będących podstawą orzeczenia, mający wpływ na jego treść, tj. ustalenie, że na działce nr (...) wydzielony został pas drogowy oraz że nie została ustalona służebność na rzecz mieszkańców nieruchomości nr 2057, w tym obwinionego.

W konkluzji, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie go od zarzucanego mu czynu, ewentualnie o uchylenie orzeczenia i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, a nadto wniósł o przeprowadzenie oględzin miejsca zdarzenia połączonych z elementami eksperymentu procesowego oraz przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do apelacji.

W toku rozprawy apelacyjnej obwiniony przedłożył nadto dokumenty w postaci zaświadczenia o przeznaczeniu działki nr (...) wydruki zdjęć obrazujących przestrzeń na granicy jego działki i działki gminnej.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja okazała się zasadna. Mimo że postawione zarzuty nie były trafne w całości, to ostatecznie spowodowały konieczność uniewinnienia obwinionego od zarzucanego mu czynu.

Chybiony jest pierwszy z postawionych przez skarżącego zarzutów, polegający na braku przeprowadzenia przez Sąd I instancji oględzin miejsca zdarzenia połączonych z elementami eksperymentu procesowego. Wskazać należy, iż obwiniony w toku postępowania sądowego nie składał wniosku o przeprowadzenie wyżej wymienionego dowodu, a jego przeprowadzenie nie było konieczne albowiem w tym zakresie w aktach znajduje się zdjęcie wskazujące precyzyjnie umiejscowienie pojazdu obwinionego w czasie objętym zarzutem. Przeprowadzenie oględzin miejsca zdarzenia w żaden sposób nie przyczyniłoby się również do ustalenia czasu zatrzymania pojazdu obwinionego, ani też w sposób jednoznaczny nie wskazałaby możliwości stosowania prawa o ruchu drogowym. Sąd dysponował zdjęciem z miejsca zdarzenia (k. 5), jak również dostarczonym przez obwinionego wydrukiem mapy miejsca zdarzenia (k. 21), a nadto wydrukami zdjęć obrazujących przestrzeń na granicy jego działki i działki gminnej (k.78-80) w związku z czym możliwe było odtworzenie infrastruktury tego miejsca bez przeprowadzenia dowodu z oględzin miejsca zdarzenia. Z uwagi na powyższe okoliczności wniosek dowodowy obwinionego w tym zakresie został oddalony na rozprawie apelacyjnej.

Chybiony okazał się również drugi z postawionych przez obwinionego zarzutów, tj. obrazy art. 16 § 1 k.p.w. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. poprzez rozpoznanie sprawy przez stronnicy Sąd, co - według obwinionego - przejawiało się w braku chęci do przeprowadzania dowodów korzystnych dla obwinionego, zwłaszcza w zakresie ustalenia służebności na działce nr (...), a także celowej i stronniczej ocenie dowodów pod z góry założony cel skazania. W uzasadnieniu zarzutu obwiniony sprecyzował, iż chodzi również o uprzedzenie Sądu wobec obwinionego, przejawiające się m.in. w przerywaniu jego wypowiedzi.

Odnosząc się do tego zarzutu, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż obwiniony nie złożył w toku postępowania wniosku o wyłączenie sędziego.

Oczywistym nadto jest i podkreślenia wymaga, że strona (w tym obwiniony) ma prawo do własnej oceny zarówno decyzji procesowych podejmowanych w toku postępowania, jak i oceny materiału dowodowego, a w efekcie wydanego wyroku. Nie oznacza to jednak, że jeżeli ocena ta nie pokrywa się z oceną Sądu, a tym samym wyrok nie spełnia oczekiwań strony, może ona na tej podstawie sformułować skutecznie zarzut stronnictwa, czy podważyć obiektywizm sędziego.

Analiza materiału zebranego w sprawie wskazuje, że zarzut stronnictwa Sądu jest niezasadny w stopniu oczywistym. Utrwalony za pomocą protokołów przebieg rozpraw nie wskazuje, aby obwiniony w ich trakcie formułował jakiegokolwiek zarzuty wobec sędziego prowadzącego sprawę, podważające jego bezstronność. Rzetelne protokoły

świadczą o prowadzeniu rozprawy zgodnie z zasadami przewidzianymi w kodeksie postępowania karnego. Oznacza to, że zarzuty dotyczące stronniczości sędziego nie znajdują żadnego umocowania w faktach i jako skonstruowane na użytek toczącego się postępowania odwoławczego, nie znalazły aprobaty Sądu Okręgowego.

Podkreślić należy, iż nie ma również racji obwiniony zarzucając, iż Sąd I instancji nie wykazał jakiejkolwiek inicjatywy w związku z ustaleniem służebności na rzecz obwinionego. Sąd zwrócił się bowiem do Burmistrza Miasta K. o podanie, czy na działce nr (...) sąsiadującej z nieruchomością działki (...) została ustanowiona służebność gruntowa. Z odpowiedzi Burmistrza Miasta K. (k. 43) wynika, iż na przedmiotowej działce nie ustanowiono jakiejkolwiek służebności. Sąd przeprowadził zatem postępowanie dowodowe w tym zakresie i poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne na podstawie dokumentów, które uzyskał. Skarżący nie przedstawił natomiast żadnego dowodu potwierdzającego, iż przysługuje mu taka służebność.

Niezasadny był również trzeci z zarzutów sformułowanych przez obwinionego, sprowadzający się do dowolnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego i pominięciu dowodów korzystnych dla oskarżonego, a w konsekwencji stronniczej oceny dowodów w zakresie uznania wyjaśnień obwinionego za wiarygodnych w części.

Jak wskazano powyżej, sama odmienna ocena przez stronę zgromadzonego materiału dowodowego w stosunku do jej oceny dokonanej przez Sąd, nie przesądza jeszcze o zasadności zarzutu dowolnej oceny dowodów. Skarżący nie wskazał żadnych konkretnych wad w ocenie poszczególnych dowodów, które powodowały przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów, ograniczając się jedynie do wskazania, iż Sąd I instancji dokonał dowolnej i stronniczej oceny dowodów, pomijając te korzystne dla obwinionego.

Skoro skarżący podważa racjonalność rozumowania Sądu I instancji w ocenie materiału dowodowego, to konieczne jest wykazanie słuszności podniesionych przez niego argumentów lub też wykazanie Sądowi a quo, że nie ma racji i dlatego. Uczynić to można tylko przez konkretną argumentację, z przywołaniem - w zależności od zaistniałej sytuacji - określonych dowodów przeprowadzonych w danej sprawie, poglądów prawnych, albo argumentów powołujących się na racje natury logicznej (por. m.in.: wyrok SN z dnia 1 marca 2007 r., WA 8/07, Lex nr 446355, wyrok SN z dnia 3 kwietnia 2007 r., II KK 81/06, Lex nr 448000).

Sąd Rejonowy w Kościanie ocenił wyjaśnienia obwinionego jako wiarygodne w części, tj. w zakresie w jakim opisał on okoliczności zdarzenia będącego przedmiotem niniejszej sprawy. Odmówił zaś wiarygodności wyjaśnieniom obwinionego w tej części, w której wskazał on, iż ustanowiona została na jego rzecz służebność. Dokonując takiej oceny wyjaśnień obwinionego, Sąd oparł się na treści dokumentu nadesłanego przez Burmistrza Miasta K., z którego wynika – jak już wskazano wyżej – iż na przedmiotowej nieruchomości nie została ustanowiona jakakolwiek służebność. W tym zakresie wyjaśnienia oskarżonego były zatem sprzeczne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, a Sąd dokonał w konsekwencji ich prawidłowej oceny.

Nie zasługiwał na uwzględnienie również czwarty z podniesionych przez skarżącego zarzutów, w którym wskazał on na odmienną treść uzasadnienia pisemnego i ustnego, co według obwinionego utrudnia mu obronę i go dezorientuje, a nadto zarzucił, że pisemne uzasadnienie wyroku nie spełnia wymogów przewidzianych w przepisach kodeksu postępowania karnego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż obydwa aspekty przedstawionego zarzutu obwiniony uzasadnił enigmatycznie, nie wskazując konkretnych odmienności w ustnych motywach rozstrzygnięcia Sądu podanych po ogłoszeniu wyroku i w sporządzonym następnie pisemnym uzasadnieniu, co uniemożliwia Sądowi odwoławczemu kontrolę ewentualnych rozbieżności, czyniąc ten zarzut gołosłownym. S. również nie podał, jakich konkretnie wymogów nie spełnia pisemne uzasadnienie wyroku Sądu I instancji.

Po ogłoszeniu wyroku, obowiązkiem sądu jest podanie do publicznej wiadomości najważniejszych powodów tego wyroku, czyli tzw. ustnych motywów wyroku. Ich podstawowym celem jest wyjaśnienie stronom i wszystkim obecnym

na sali rozpraw, czym kierował się Sąd przy wydawaniu wyroku. Ustawa nie przewiduje protokolowania ustnych motywów.

Natomiast uzasadnienie pisemne wyroku sporządzane jest po jego sporządzeniu i ogłoszeniu, na wniosek strony. Uzasadnienie wyroku powinno wskazywać logiczny proces, który doprowadził sąd do wniosku o winie lub niewinności oskarżonego. Sąd więc powinien wskazać w uzasadnieniu, jakie fakty uznaje za ustalone, na czym opiera poszczególne ustalenia i dlaczego nie uznaje dowodów przeciwnych, a następnie jakie wnioski wyprowadza z dokonanych ustaleń (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 1973 r., II KR 105/73, OSNPG 1974, nr 3, poz. 47).

Niewątpliwie pisemne uzasadnienie orzeczenia nie powinno w zakresie zasadniczych powodów rozstrzygnięcia odbiegać od uzasadnienia ustnego, jednak ustne motywy rozstrzygnięcia pozostają ostatecznie bez wpływu na treść i wykładnię pisemnego uzasadnienia (vide: Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 596/14).

Skonstatowania zatem wymaga, że ocena materiału dowodowego, dokonana przez Sąd Rejonowy w Kościanie, nie wykracza poza ramy swobodnej oceny dowodów, a pisemne uzasadnienie wyroku odpowiada wymogom z art. 424 § 1 oraz § 2 k.p.k. i pozwala na kontrolę prawidłowości rozstrzygnięcia.

Jak wykazano wyżej, chybiony okazał się zarzut błędu w ustaleniach faktycznych w zakresie ustalenia, iż na działce nr (...) nie została ustanowiona służebność na rzecz mieszkańców nieruchomości nr 2057, w tym także obwinionego. Obwiniony nie przedstawił żadnego kontrdowodu w stosunku do pisma Burmistrza Miasta K., z którego wynika, iż na przedmiotowej nieruchomości nie jest ustanowiona żadna służebność. Jeśli obwiniony dokonał w tym przedmiocie odmiennych, ustnych ustaleń, zasadnym na przyszłość może okazać się wystąpienie przez obwinionego o sformalizowanie tych ustaleń i ustanowienie służebności, bądź ubieganie się o wyznaczenie stanowiska postojowego oznaczonego znakiem P-20, czyli tzw. „koperty”. Pozwoli to zapobiec wątpliwościom, co do ewentualnych, ustalonych ustnie, uprawnień obwinionego do parkowania i przejeżdżania przez działkę nr (...) należącą do Gminy M. K..

Zasadny okazał się natomiast zarzut obwinionego w postaci błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia (pod postacią dowolności) mającego wpływ na jego treść, a mianowicie ustalenie przez Sąd I instancji, że na działce nr (...) została „ustanowiona strefa zamieszkania”, zaś działka ta stanowi „pas ruchu”, a w konsekwencji iż do miejsca, w którym obwiniony zatrzymał pojazd w dniu 26 lutego 2016 r. mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 128 ze zm.) – zwaną dalej „p.r.d.” w zakresie art. 49 ust. 2 pkt 4 tej ustawy.

J. M. został obwiniony o popełnienie wykroczenia z art. 97 k.w. poprzez zaparkowanie pojazdu w strefie zamieszkania w miejscu innym niż wyznaczone. Zgodnie z tym przepisem, uczestnik ruchu lub inna osoba znajdująca się na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu, a także właściciel lub posiadacz pojazdu, który wykracza przeciwko innym przepisom ustawy z dnia

20 czerwca 1997 roku - Prawo o ruchu drogowym, lub przepisom wydanym na jej podstawie, podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

Stosownie natomiast do art. 49 ust. 2 pkt 4 p.r.d., zabrania się postoju w strefie zamieszkania w innym miejscu niż wyznaczone w tym celu.

Strefą zamieszkania – zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 16 p.r.d. – jest „obszar obejmujący drogi publiczne lub inne drogi, na którym obowiązują szczególne zasady ruchu drogowego, a wjazdy i wyjazdy oznaczone są odpowiednimi znakami drogowymi”.

Drogą publiczną jest droga w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 19, poz. 115, ze zm.), a zatem droga zaliczona na podstawie w/wym. ustawy do jednej z kategorii dróg, z której może

korzystać każdy, zgodnie z jej przeznaczeniem, z ograniczeniami i wyjątkami określonymi w tej ustawie lub innych przepisach szczególnych.

Droga – zgodnie z definicją zawartą w art. 4 pkt 2 ustawy o drogach publicznych – oznacza budowlę wraz z drogowymi obiektami inżynierskimi, urządzeniami oraz instalacjami, stanowiącą całość techniczno-użytkową, przeznaczoną do prowadzenia ruchu drogowego, zlokalizowaną w pasie drogowym.

Częścią drogi jest natomiast jezdnia – część drogi przeznaczona do ruchu pojazdów oraz chodnik - część drogi przeznaczona do ruchu pieszych (art. 4 pkt 5 i 6 ustawy o drogach publicznych).

Przenosząc powyższe rozważania na kanwę niniejszej sprawy, wskazać należy, iż materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozwolił na jednoznaczne i nie budzące wątpliwości ustalenie, że miejsce, w którym zaparkował obwiniony, znajduje się w strefie zamieszkania, a więc w obszarze obejmującym „drogi publiczne lub inne drogi”, na którym obowiązują szczególne zasady ruchu drogowego, a wjazdy i wyjazdy oznaczone są odpowiednimi znakami drogowymi.

Nie budzi wątpliwości, że działka nr (...) stanowi własność Gminy M. K.. Dojazd do nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...), a należącej do obwinionego, z drogi publicznej – ul. (...) (posadowionej na działce gminnej nr (...)) następuje przez nieruchomość stanowiącą działkę nr (...). Drogą wchodzącą „w skład strefy zamieszkania” jest niewątpliwie ul. (...). W skład tej drogi wchodzi jednak wyłącznie powierzchnia działki nr (...), a więc jezdnia oraz chodnik na działce tej posadowione – widoczne na zdjęciach z miejsca zdarzenia. Ze zdjęć tych nie wynika aby obwiniony dokonał postoju pojazdu na ul. (...), a więc „w strefie zamieszkania w innym miejscu niż wyznaczone w tym celu”, natomiast nie ulega wątpliwości, że dokonał on postoju pojazdu na działce gminnej nr (...).

O ile jednak nie budziło wątpliwości Sądu to, że w skład strefy zamieszkania wchodzi droga znajdująca się na działce nr (...), (a zatem jezdnia wraz z przynależącym do niej chodnikiem – stanowiące ul. (...)), o tyle akta sprawy nie zawierają wystarczających informacji w zakresie charakteru całego obszaru działki nr (...). Z informacji Burmistrza Miasta K. wynika, że działka 2058 „stanowi pas ruchu drogowego, ze zlokalizowanym na niej parkingiem i urządzonym chodnikiem” (k. 46).

Obwiniony zatrzymał samochód na działce nr (...), nie zaś na jezdni lub chodniku należącym do ul. (...), co wynika ze zdjęć załączonych do akt sprawy. Granica pomiędzy drogą, a działką nr (...) przebiega bardzo wyraźnie i znajduje swoje odzwierciedlenie także w rodzaju użytego do ich utwardzenia podłoża.

Bezkarne jest zachowanie polegające na nieprawidłowym zatrzymaniu lub postoju pojazdu nie na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania (np. na parkingu), gdyż miejscem wykroczenia z art. 97 k.w. jest droga publiczna lub strefa zamieszkania (tak: R.A. Stefański, Komentarz do art. 49 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, LEX 2008), a nie prywatna nieruchomość, czy też inne miejsce nie mieszczące się w pojęciu strefy zamieszkania. Idąc tym tokiem rozumowania przyjąć należy, że gdyby działka nr (...) stanowiła własność obwinionego to nikt nie miałby wątpliwości, że J. M. - parkując pojazd w miejscu określonym w zarzucie - nie dopuściłby się wykroczenia polegającego na naruszeniu dyspozycji art. 49 ust. 2 pkt 4 p.r.d.. Gdyby działka ta stanowiła własność innej osoby fizycznej należałoby dojść do identycznej konkluzji. Problem prawny wynikły w niniejszej sprawie jest jednak następstwem tego, że działka ta stanowi własność Gminy M. K., a do tego została ona udostępniona mieszkańcom.

Z uwagi na fakt, iż w niniejszej sprawie została złożona apelacja wyłącznie przez obwinionego i na jego korzyść, Sąd był związany tym kierunkiem zaskarżenia w kontekście nie znajdujących potwierdzenia w materiale dowodowym ustaleń Sądu I instancji. W takiej sytuacji uzasadnione wątpliwości budziło, czy zachowanie obwinionego wyczerpało znamion wykroczenia z art. 97 k.w. w zw. z art. 49 ust. 2 pkt 4 p.r.d., Ewentualne wykazanie powyższego wymagałoby poczynienia dodatkowych - podkreślmy niekorzystnych dla obwinionego - ustaleń, których – z uwagi na kierunek apelacji – Sądowi II instancji nie było wolno poczynić. Jednocześnie tutaj Sąd nie był uprawniony do dokonania oceny

czy zachowanie obwinionego ewentualnie naruszyło inne przepisy kodeksu wykroczeń lub ustawy Prawo o ruchu drogowym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy orzekł jak na wstępie.

O kosztach orzeczono, jak w pkt. 2 wyroku.

Jerzy Andrzejewski